

2020

PRAWA I OBOWIĄZKI W POSTĘPOWANIU CYWILNYM.

Opracowanie:
FUNDACJA MŁODZI LUDZIOM

Zadanie jest finansowane z budżetu państwa w ramach dotacji celowej przekazanej Powiatowi Sieradzkiemu

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM

Postępowanie przed sądem zwykle budzi obawy i to zarówno gdy występujemy jako pozwani, jak i wtedy gdy sami musimy wystąpić z pozwem do sądu aby dochodzić swoich praw. Lęk związany jest głównie z tym, iż dla przeciętnego obywatela zarówno procedura sądowa jak i język prawniczy są mało zrozumiałe.

Często nie wiadomo jak wystąpić do sądu, jak składać dokumenty, jak udowodnić swoje racje, czasem nie wiadomo nawet co do nas mówi sąd.

Należy pamiętać, iż postępowanie przed sądem toczy się według ustalonych reguł, które nie muszą być ani trudne ani tajemnicze. Poniżej przedstawiamy podstawowe zasady jakimi rządzi się postępowanie przed sądem cywilnym oraz prawa i obowiązki każdego obywatela.

W niniejszym opracowaniu zajmiemy się postępowaniami przed sądami powszechnymi czyli tymi które orzekają w sprawach cywilnych, rodzinnych, karnych, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ksiąg wieczystych i sprawach gospodarczych.

SĄDY PODZIELONE SĄ NA WYDZIAŁY :

- cywilny
- karny
- rodzinny i nieletnich
- pracy i ubezpieczeń społecznych
- ksiąg wieczystych
- gospodarczy

DWUINSTANCYJNOŚĆ SĄDOWNICTWA

Podstawową zasadą jest dwuinstancyjność sądownictwa czyli to, że niemal od każdego (poza wyjątkami) orzeczenia można odwołać się do sądu wyższej instancji.

jeśli Sąd Rejonowy - I instancja

to Sąd Okręgowy to II instancja

Jeśli Sąd Okręgowy to I instancja

to Sąd Apelacyjny to II instancja

A CO W PRZYPADKU GDY....

A co w przypadku gdy obywatel pomyli się co do sądu do którego ma złożyć pozew lub wniosek, albo co do wydziału? - wtedy sąd sam przekieruje pismo do odpowiedniego miejsca, przesyłając o tym pisemną informację. Nie ma więc ryzyka, że nieznanostwo prawa wywoła niekorzystne skutki.

Jeżeli pozew lub wniosek będą niekompletne lub źle zatytułowane? - wtedy sąd wezwie Cię do uzupełnienia wskazując termin w jakim należy pismo uzupełnić. Brak odpowiedniego tytułu czy fachowych prawniczych określeń często też nie stanowi problemu jeżeli tylko z treści pisma można wywnioskować czego dotyczy.

Czy w sprawie musi występować pełnomocnik profesjonalny czyli „mecenas”?

„Mecenas” to grzecznościowa forma zwracania się do adwokatów i radców prawnych. Kiedyś te dwa zawody prawnicze różniły się w zakresie spraw w jakich mogły występować przed sądem, dzisiaj te uprawnienia w postępowaniu cywilnym są jednakowe. Obywatel może wybrać czy chce żeby reprezentował go adwokat czy radca prawny - w sądzie nie ma to znaczenia.

Od momentu wszczęcia każdego postępowania z Twoim udziałem stajesz się jego „stroną”.

RADCA PRAWNY

ADWOKAT

A CO W PRZYPADKU GDY....

A co w przypadku gdy nie stać Cię na zatrudnienie profesjonalnego prawnika? Prawo przewiduje instytucję pełnomocnika z urzędu. Są to ci sami adwokaci i radcowie prawni jednak gdy ustanowi ich sąd to wynagrodzenie za ich pracę ponosi sąd lub przeciwnik procesowy.

Prawo do pełnomocnika z urzędu każdorazowo ocenia sąd po przeanalizowaniu osobistych warunków finansowych strony, dochodów i wydatków osób które prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Do tej oceny służy specjalne „oświadczenie o stanie majątkowym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania” które trzeba załączyć do wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Prawo to przysługuje w szczególności osobom w trudnej sytuacji finansowej, zdrowotnej (niepełnosprawność, przewlekła choroba utrudniająca uczestnictwo w postępowaniu, zaawansowany lub bardzo młody wiek).

Takie samo „oświadczenie” składa się do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zdecydowaną większość spraw trzeba opłacić w sądzie „z góry”, składając pozew lub wniosek. Są wyjątki, np. alimenty, gdy tej opłaty nie wnosi się przy wszczynaniu postępowania.

Ile wynosi taka opłata? – zasadą jest opłata w wysokości 5 % od kwoty jakiej się w sądzie domagamy od naszego przeciwnika procesowego, czyli od wartości przedmiotu sporu.

Jeżeli chcemy żeby dłużnik oddał nam 30.000 zł to opłata wyniesie 30.000 zł x 5% czyli 600 zł.

Duża część spraw ma ustalone w aktach prawnych stałe opłaty niezależne od wysokości naszego roszczenia, np. za rozwód 600 zł, za podział majątku po rozwodzie 1000 zł, za ustalenie kontaktów z dzieckiem 40 zł.

Jeżeli sam nie wiesz jaką opłatę uiścić możesz dowiedzieć się tego bezpośrednio w sądzie w Biurze Obsługi Interesanta. A co jeśli pomylisz się w opłacie lub w ogóle jej nie uiścisz ? Sąd pisemnie wezwie Cię do uzupełnienia tego braku wskazując odpowiedni termin.

Wnosząc swój pozew lub wniosek, lub składając odpowiedź na pozew/wniosek innej osoby musisz pamiętać, że w postępowaniu cywilnym sytuacja dowodzenia twojej racji jest trochę inna niż w karnym. Upraszczając sprawę w postępowaniu karnym każdy jest niewinny dopóki nie udowodni mu się winy, a w postępowaniu cywilnym to Ty musisz udowodnić swoje racje.

To Ty musisz przedstawić w sądzie wszystkie dowody na poparcie swoich racji art. 6 kodeksu cywilnego stanowi, że „ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne”.

Sąd ocenia dowody obu stron, ocenia które są ważne dla sprawy a które nie, którym dać wiarę a którym nie, ocenia na podstawie dowodów kto ma rację. Dlatego trzeba od razu przedstawić w sądzie wszystkie dowody, wskazać wszystkie dokumenty na poparcie swoich racji, wnieść o przesłuchanie świadków czy powołanie biegłych.

Jakie podstawowe zasady rządzą postępowaniem przed sądem?

PRAWO DO SKŁADANIA DOWODÓW

Jak wskazano powyżej to zarówno prawo jak i swoisty obowiązek, jeśli chce się udowodnić swoje racje.

Co może być dowodem? W zasadzie wszystko z czego można wysnuć pożądane wnioski: **dokumenty, zeznania świadków, zdjęcia, wiadomości e-mail, wiadomości sms itp.**

Pamiętaj, że w czasie przesłuchania świadków, czy przesłuchania drugiej strony możesz również sam zadawać pytania, w szczególności gdy nie masz profesjonalnego pełnomocnika.

PRAWO DO SKŁADANIA DOWODÓW

Dużym ułatwieniem do bieżącego śledzenia czynności podejmowanych w sprawie przez sąd i drugą stronę jest założenie konta na Portalu Informacyjnym Sąd w okręgu którego toczy się sprawa. Po złożeniu prostego wniosku dostajesz login, ustalasz hasło i bezpośrednio na email otrzymujesz wiadomości o wszystkich czynnościach podjętych w Twojej sprawie.

Niezależnie od tego na każdym etapie sprawy strona ma prawo do przeglądania swoich akt. Może je zamówić do czytelnicy w sądzie, robić z nich notatki, fotokopie czy zamówić kserokopie.

Jakie podstawowe zasady rządzą postępowaniem przed sądem?

PRAWO DO ROZPATRZENIA SPRAWY BEZ NIEUZASADNIONEJ ZWŁOKI.

Oznacza to, że sprawa powinna być rozstrzygnięta w „rozsądnym terminie”. Jest to termin niedookreślony, ale generalnie przepisy pozwalają na złożenie skargi na przewlekłość postępowania jeżeli w Twojej sprawie przez rok nie podjęto żadnych czynności i nie można tej beczynności sądu wytłumaczyć. Za taką „nieuzasadnioną zwłokę” można domagać się odszkodowania od Skarbu Państwa.

PRAWO DO POSTĘPOWANIA DWUINSTANCYJNEGO

Oznacza że od wyroku (postanowienia) który zapadł w sądzie I instancji zawsze można odwołać się do sądu II instancji. Sąd II instancji będzie mógł: utrzymać w mocy wyrok pierwszego sądu, zmienić go lub przekazać sprawę jeszcze raz do rozpatrzenia i uzupełnienia sądowi I instancji.

PRAWO DO JAWNEGO ROZPATRZENIA SPRAWY

Zasadą jest jawność posiedzeń sądowych. Oznacza to, że można uczestniczyć praktycznie w większości rozpraw w charakterze publiczności. W każdej sali sądowej są ławy dla publiczności i można słuchać toczącej się rozprawy. Niektóre rozprawy są z tego wyłączone - ze względu na moralność, porządek publiczny, bezpieczeństwo, ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes społeczny - w takiej rozprawie publiczność nie może uczestniczyć. Zawsze jednak jawne jest ogłoszenie wyroku.

Obywatel ma również obowiązki w toczącym się postępowaniu.

OBYWIAZEK STAWIENIA SIĘ W SĄDZIE NA WEZWANIE

- Każdorazowo sąd w wezwaniu wskazuje czy stawiennictwo jest „obowiązkowe” czy „nieobowiązkowe”, oraz wskazuje jakie negatywne skutki ma nieobecność strony czy świadka.
- Podstawową zasadą jest ta że świadek zawsze musi stawić się na wezwanie sądu – jeżeli się nie stawi i nie usprawiedliwi swojej nieobecności sąd może ukarać go grzywną lub zlecić Policji przymusowe doprowadzenie.
- Natomiast nieobecność strony w postępowaniu cywilnym rodzi jeden główny skutek – nie będzie można wypowiedzieć się w swojej sprawie ani obronić swoich racji.
- Każdorazowo sąd w pouczeniu wskazuje jakie są skutki niestawiennictwa dla każdej z wezwanych osób.

OBYWIAZEK WYKONYWANIA CZYNNOŚCI W TERMINIE WSKAZANYM PRZEZ SĄD

- Należy pamiętać, że jeżeli sąd wskaże termin na dokonanie jakiejś czynności, np. 7 dni na złożenie wniosków dowodowych, to jeżeli nie dotrzemy tergo terminu z własnej winy to może spowodować to że czynność będzie nieskuteczna, np. sąd zwróci nam pismo z wnioskami dowodowymi i nie przeprowadzi tych dowodów w postępowaniu.

OBYWIAZEK WYKONANIA ORZECZENIA.

- Jeżeli postępowanie zostanie zakończone prawomocnym wyrokiem, tzn. nie będziesz chciał się od niego odwoływać lub wyczerpałeś już wszystkie środki odwoławcze to wyrok taki jest prawomocny i należy wykonać.
- Jeżeli nie zastosujesz się do takiego orzeczenia druga strona zastosuje przewidziane prawem środki do jego wyegzekwowania, np. jeżeli sprawa toczyła się o pieniądze to skieruje wniosek o egzekucję do komornika, co narazi Cię na dodatkowe koszty.

OBYWIAZEK MÓWIENIA PRAWDY

- Generalną zasadą jest obowiązek mówienia w sądzie prawdy. Należy pamiętać, że składanie fałszywych zeznań jest przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności.

**MAMY NADZIEJĘ, ŻE TA
KRÓTKA, OGÓLNA
INFORMACJA POMOŻE CI
W ZROZUMIENIU
PODSTAWOWYCH PRAW
I OBOWIĄZKÓW JAKO
UCZESTNIKA POSTĘPOWANIA
CYWILNEGO.**

Od 2015r. wprowadzony został system nieodpłatnej pomocy prawnej, a później również nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w ramach których możesz całkowicie nieodpłatnie skorzystać z pomocy adwokatów, radców prawnych oraz doradców obywatelskich, którzy udzielają porad prawnych i wsparcia w rozwiązywaniu problemów prawnych, którzy pomogą w napisaniu pism w tym pozwów, wniosków, wniosków o pełnomocnika z urzędu i zwolnienie od kosztów sądowych, oraz wytłumaczą zasady procedury sądowej.

Pełna informacja dotycząca systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego znajduje się na stronie <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/>.